

PERFORMERS

MAGAZINE

MAGAZINE VOOR UITVOERENDE KUNSTENAARS | JULI 2019 | NR. 2 | JAARGANG 19

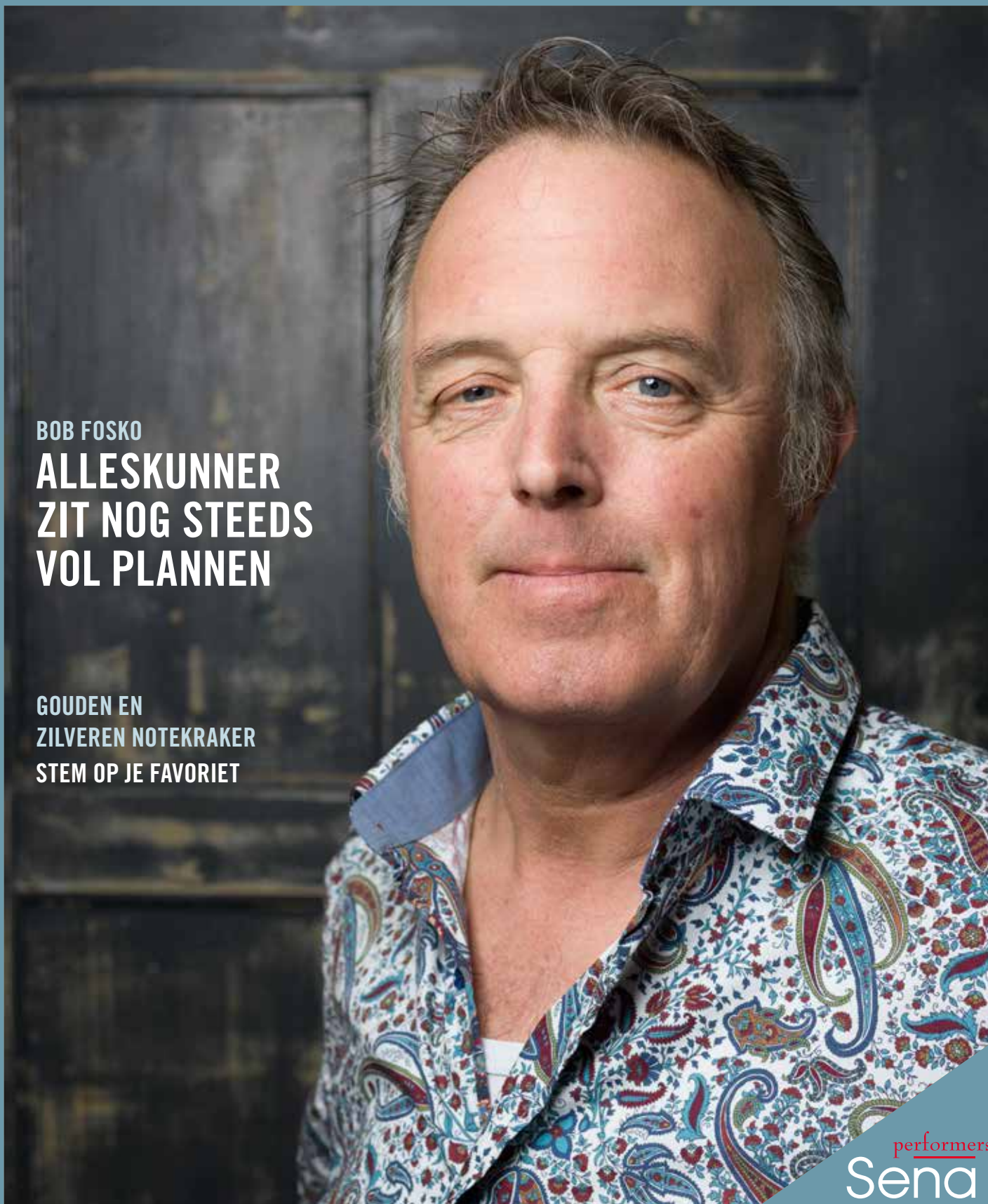
BOB FOSKO

**ALLESKUNNER
ZIT NOG STEEDS
VOL PLANNEN**

GOUDEN EN

ZILVEREN NOTEKRAKER

STEM OP JE FAVORIET

performers
Sena

ZONNESTRALEN

Het is zomer. De festivals zijn in volle gang. En de zon is terug van weggeweest. Goed nieuws sijpelde met de zonnestralen binnen: de nieuwe Auteursrecht Richtlijn werd door het Europese Parlement aangenomen en men luisterde zelfs, lijkt het, naar onze columnist Henk Westbroek (pagina 23). Een bijzonder moment in het leven van een columnist. Evengoed wijst hij in dit nummer terecht op een lacune in de nieuwe Richtlijn, waarover ook meer op pagina 19 van dit nummer: Youtube en Facebook zullen netjes moeten gaan betalen, maar onhelder blijft of en hoe auteurs en artiesten eerlijk zullen meeprofiten.

‘LEVEN MET TEGENSLAG IS EEN KUNST’

Op eenzelfde wijze bevestigde de minister van Cultuur, Ingrid van Engelshoven, begin juni opnieuw dat het haar ernst is: de inkomenspositie van kunstenaars moet verbeteren. Maar ook hier hangt de essentiële vraag boven de markt: hoe vertaalt dat uitgangspunt zich naar de praktijk? Een praktijk die telkenmale hardnekkig blijkt, zoals ook het zwartboek Unfair Practice (pagina 22) weer liet zien. Dat met tegenslag leven een kunst is, laat Bob Fosko ons zien: opkomen voor de rechten van musici is belangrijk, maar nog belangrijker is de muziek en is de kunst zelf. De kunst van leven vooral, die hij als geen ander beheerst. Als cultureel alleskunner. Daarnaast aandacht voor het Laureaten Festival, muziek in amusementspark Walibi, Erwin Angad-Gaur over het ‘strijdtoneel’ en interviews met Esther Apituley en Camiel Boomsma. Wij wensen u een goede zomer!

PERFORMERS MAGAZINE

wordt uitgegeven onder verantwoor- delijkheid van de Sena-sectie Uitvoerende Kunstenaars. Het blad is bestemd voor rechthebbende uitvoerende kunstenaars en andere geïnteresseerden. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

©2019 Sena-sectie Uitvoerende Kunstenaars

- HOOFDREDACTEUR:

ERWIN ANGAD-GAUR
- REDACTIE:

JEROEN AKKERMANS,
ERWIN ANGAD-GAUR,
ANITA VERHEGGEN
- EINDREDACTIE:

JEROEN AKKERMANS
- VORMGEVING:

ROBERT SWART
- COVERFOTO:

BOB FOSKO
- ILLUSTRATIES:

ROBERT SWART
- OPLAGE:

17.980 ex.
- AUTEURS:

GUIDO VAN OORSCHOT, ERWIN ANGAD-GAUR,
JIMMY TIGGES, RIANNE VAN DER MOLEN,
MASCHA FELIX, JOWI SCHMITZ, ANITA VERHEGGEN,
JEROEN AKKERMANS EN HENK WESTBROEK.
- REDACTIEADRES:

CATHARINA VAN RENNESLAAN 20,
POSTBUS 113, 1200 AC HILVERSUM
Telefoon: (035) 625 17 00
E-mail: performers@sena.nl
Website: www.sena.nl/performers-magazine

BOB FOSKO

Begin dit jaar werd bij Bob Fosko slokdarmkanker geconstateerd. Het weerhoudt hem er niet van ambitieuze plannen te maken én uit te voeren.

4

GOUDEN EN ZILVEREN NOTEKRAKER

De genomineerden voor de Gouden en Zilveren Notekraker zijn bekend. Aangeslotenen kunnen tot en met 7 juli op hun favoriet stemmen.

8

CAMIEL BOOMSMA

Camiel Boomsma dook in Wagner zonder zich een seconde bezig te houden met de respons.

20

EN VERDER

7 SENA NIEUWS

10 HOE DOET ZE HET?

12 DE WAARDE VAN MUZIEK

14 REFLECTIES

16 INTERNATIONAL JAZZ LAUREATE FESTIVAL

19 THIJSSSEN

22 PODIUM

23 HENK WESTBROEK

NAMENS DE REDACTIE

In respons op het artikel ‘Schuld’ in de rubriek Reflecties in het vorige Performers Magazine ontving de redactie enkele reacties waaruit bleek dat het artikel bij sommige lezers misverstanden opriep. Wij willen daarom de strekking en intentie van het artikel (nog een keer) verduidelijken: het artikel, op persoonlijke titel geschreven door sectie-voorzitter en hoofdredacteur Erwin Angad-Gaur, betrof een bespreking van het boek *I’m going to take you to lunch* van Simon Napier-Bell. De geciteerde fragmenten en de uitleg over de morele visie op de muziekindustrie, met name gebaseerd op gebeurtenissen

in de jaren ‘80, zijn voor rekening van de auteur van het besproken boek en vormen een beschrijving daarvan. Het artikel ‘Schuld’ karakteriseert het boek als “een kruising tussen een autobiografie, een schelmenroman en een rapportage”. Niet bedoeld is de indruk te wekken dat wij (recensent, redactie of de sectie uitvoerende kunstenaars) de uit het boek geciteerde fragmenten onderschrijven of de (deels humoristisch en hyperbolisch geformuleerde) waardeoordelen over onder meer werknemers bij platenmaatschappijen één op één overnemen. Wel raadde Angad-Gaur, op

persoonlijke titel, het boek aan als zeer vermakelijk, leerzaam, humoristisch en een unieke inkijk achter de schermen en stelde dat het boek vragen oproept over ieders eigen verantwoordelijkheid als en waar er misstanden bestaan, in onderlinge omgang, in verdelingen van opbrengsten of in de contractpraktijk. Hij bedoelde daarmee expliciet niet de waardeoordelen van de auteur over te nemen, maar de beoordeling van vooral de eigen verantwoordelijkheid aan de lezer zelf over te laten. Wij betreuren het als hierover misverstand heeft kunnen ontstaan.

Begin dit jaar werd bij Bob Fosko slokdarmkanker geconstateerd. De behandeling die hij krijgt, is enkel levensverlengend. “Ik ben op dit moment heel blij.”

Door Rianne van der Molen
Foto's: Ivo van der Bent

“Het gaat nu heel goed,” vertelt Bob Fosko (63) (geboren als Geert Timmers) in het Amsterdamse Lloyd Hotel, vlakbij zijn huis. “Hoe de ziekte precies zal verlopen weet niemand. Op een zeker moment zal ik niet meer goed kunnen eten of drinken, maar nu kan ik dat nog. Daar wil ik van genieten.” Hij kreeg zijn heftige diagnose vlak voor zijn geplande reünie-tournee met de Raggende Manne begon. Na jaren van relatieve stilte – op wat optredens en een EP na – bracht hij met zijn band eind 2018 het album *Alles Kleeft* uit. “Toen ik in december aan het zingen was, ging het al niet helemaal lekker. Ik miste kracht. Dat bleek later met de ziekte te maken te hebben.” De artsen vertelden hem niet te weten hoe de kanker zich zou ontwikkelen en dus wilde hij de tournee doorzetten. “Op die stem na ging het eigenlijk hartstikke goed. De chemokuren waren te doen en niemand kon voorspellen hoe ik me daarna zou gaan voelen. Daarom hebben we steunzangers zoals Ro Krom (Gotcha!), Rianne van Dorst (Elle Bandita), Hans Vandenburg (Gruppo Sportivo) en Frédérique Spigt gevraagd om met mij af te wisselen. Zij gingen allemaal ontzettend hun best doen, want ze wilden natuurlijk niet onderdoen voor mij.”

ALLES TEGELIJK

De gastzangers moesten de energie brengen die Fosko zo kenmerkt. Een optreden van de Raggende Manne – bekend geworden in de jaren 90 met nummers

zoals *Poep in Je Hoofd* en *Bruine Armen* – is voor de frontman immers een uitputtingsslag. Hard, rauw en ongepolijst spuugt hij de nummers uit. “Dankzij de steunzangers kon ik meedoen zonder alles te hoeven geven,” zegt hij nu. “Wel waren de avonden vanwege mijn nieuws natuurlijk emotioneel, maar tegelijk hebben we heel veel lol gehad.” Hij mag dan ziek zijn, Bob focust liever op het positieve. Met de Raggende Manne gaat hij meer shows doen en in juni zal hij met de Groep Fosko nieuwe nummers opnemen. En dan hoopt hij nog een opera te maken die zich afspeelt in de hoogtijdagen van de kraakbeweging. Al die plannen kenmerken hem. “Variatie vind ik fijn. Zo startte ik ooit de Hardrock Karaoke-avonden in Café Pakhuis Wilhelmina in Amsterdam. Dat vond ik te gek, maar na een keer of acht was het voor mij klaar. Dan wil ik weer wat anders.”

GELD IS BIJZAAK

Hij noemt zichzelf een culturele veelvraat. Als acteur speelde hij in voorstellingen op het reizende festival De Parade, maar ook bijvoorbeeld in de musicals *My Fair Lady* en *De Jantjes*. Voor het KRO-radio-programma *Leidse Kade Live!* maakte hij columns en hij schreef een boek over de geschiedenis van de Raggende Manne (*Sodemieter Op!*). Ook creëerde hij de campagne-liederen van de Socialistische Partij én scoorde met de formatie Hak-kûhbar in 1996 een enorme hit met Gab-

CULTURELE ALLESKUNNER

bertje. “Ik heb altijd ideeën in mijn hoofd,” zegt Bob. “Vooraf denk ik nooit: past dat wel in mijn carrière? Ik denk alleen maar: is het leuk om te doen? Als dat zo is, doe ik het gewoon. Ik heb genoeg energie en ben positief ingesteld. Of het ook iets oplevert, heeft me nooit zo geïnteresseerd. Ik zit al meer dan veertig jaar in de muziek en heb altijd wel een soort van aandacht gekregen. En er rijk van worden is nooit mijn idee geweest.”

MEER GELD NAAR MUZIKANTEN

Hij haast zich om daar aan toe te voegen dat zijn inkomsten als acteur altijd hebben geholpen. “Mijn grote omzet haalde ik daaruit. Muziek heeft nooit veel opgeleverd. Geld verdienen is voor veel muzikanten moeilijk. Daarom kun je beter iets naast de muziek doen.” Bob Fosko zegt het nu gelaten, maar heeft zich altijd druk gemaakt om de positie en de rechten van muzikanten. “Ik vind het onverteerbaar dat er in veel gevallen meer geld gaat naar bijvoorbeeld platenmaatschappijen en radio-dj's dan naar de makers zelf. Terwijl die laatste groep nieuwe muziek zo hard nodig heeft. Ik vind dat raar.”

OPKOMEN VOOR DE DOELGROEP

Zijn zorgen over het Nederlandse popklimaat heeft hij altijd luid verkondigd. In 2003 ging hij bijvoorbeeld in gesprek met politieke partijen om geld vrij te maken voor de podia. “Vooral voor de kleinere zalen is het moeilijk om voldoende geld vrij te maken voor de minder commerciële bands. Daar wilde ik subsidie voor. Helaas is dat nog niet gelukt, maar ik denk nog steeds dat het nodig is. Muzikanten worden nog vaak slecht betaald.” Naast al zijn drukke bezigheden vond hij ook nog tijd om tussen 2012 en 2018 plaats te nemen in het bestuur van Stichting NORMA. “Ik werd ervoor gevraagd en het voelde een beetje als een plicht. Als muzikant en acteur wilde ik dat de belangen van

beide beroepsgroepen daar ook op tafel kwamen. Maar ik heb er vooral met een luisterend oor gezeten.”

MAKKELIJKER MAKEN

Het belangrijkste punt waar NORMA en Sena volgens hem aan moeten werken, is de toegankelijkheid. “Om me heen hoor ik dat heel veel collega’s moeite hebben met de administratieve kant. Het kost veel tijd om in aanmerking te komen voor de juiste vergoedingen en vooral bij NORMA werkt het systeem erg ingewikkeld. Dat zou zeker makkelijker moeten kunnen. Mijn vrouw Vera deed het altijd voor mij, maar vindt het nu ook

lastig. Terwijl het wat mij betreft zo laagdrempelig mogelijk zou moeten zijn. Ook omdat muzikanten het geld vaak hard nodig hebben.”

TEVREDEN MENS

Hij is blij dat hij er altijd die carrière als acteur en stemacteur naast had. “Hoe succesvol mijn muziek zou worden heeft me mede daardoor nooit echt geïnteresseerd,” zegt hij. “Ik heb altijd gemaakt wat ik wilde maken. Aan de ene kant avant-gardistisch en recalcitrant, maar aan de andere kant politiek en activistisch. Nog altijd geniet ik van de originaliteit en de energie van bijvoorbeeld de Raggende

Manne, maar ben ik net zo trots op de nummers die ik maakte voor de SP.”

Hij kijkt met een goed gevoel terug op zijn carrière, maar het is zeker niet klaar. Na de opnames met Groep Fosko speelt hij deze zomer nog op verschillende festivals met de Raggende Manne. “Ja, ik ben heel blij op dit moment,” zegt hij met een glimlach. “Het is hartstikke leuk om straks weer het publiek te zien springen en lachen op die festivals. Dat geeft heel veel voldoening. Daar richt ik me op, want ik weet niet hoe lang het goed met mij blijft gaan. Liever denk ik daar niet te veel over na. Ik leef nu van dag tot dag.”

‘IK DENK ALLEEN MAAR: IS HET LEUK OM TE DOEN?’

Even voorstellen: *Dominique Franken*

In de rubriek ‘Even voorstellen’ stelt een Sena-medewerker zich kort en krachtig voor. **In deze editie: Dominique Franken, Manager Relatiebeheer.**

Wie ben je?

“Ik ben Dominique Franken, geboren en getogen in Bergen op Zoom. Na wat omzwervingen woon ik inmiddels in hartje Utrecht, samen met mijn vriendin die inmiddels hoogzwanger is van ons eerste kindje. Mijn passie is – hoe kan het ook anders – muziek en dan specifiek metal. Ik heb veertien jaar in een band gezeten als gitarist en ga nog steeds regelmatig naar concerten en festivals. Ik interesseer me voor alles wat te maken heeft met muziek.”

Wat is je achtergrond?

“Ik heb Informatiekunde en Music Management gestudeerd in Tilburg. Mijn droom was om die twee te combineren. Na mijn studie heb ik bij verschillende bedrijven ervaring opgedaan in het opzetten van afdelingen en coachen van teams. Bij Sena heb ik deze ervaring kunnen combineren met mijn passie voor muziek.”

Wat doe je precies bij Sena?

“Ik ben verantwoordelijk voor de afdeling Relatiebeheer. Deze afdeling heeft twee hoofdtaken: de ene is de servicedesk waar alle vragen, problemen, klachten en complimenten van rechthebbenden binnenkomen. De komende jaren is de verdere ontwikkeling van onze servicegerichtheid een speerpunt. De andere hoofdtaak is contacten onderhouden met bestaande rechthebbenden en nieuwe rechthebbenden aan ons verbinden. Daarnaast willen we Sena nog meer naar buiten brengen. Dit doen we via verschillende projecten waaronder Music Rights On Tour, een samenwerkingsverband tussen Sena, Buma/Stemra en NORMA.”

Uitkering onverdeelde gelden 2015

Heb je over muziekjaar 2015 minimaal € 100 bruto aan Sena-vergoeding ontvangen? Dan ontvang je in juni 2019 een betaling van € 111,84 aan onverdeelde gelden 2015 (saldo afgesloten jaren, aandeel onverdeeld).

Wat zijn ‘onverdeelde gelden’ ook alweer precies?

Onverdeelde gelden zijn gelden die na een periode van drie jaar bij de afsluiting van een repartitiejaar niet verdeeld konden worden. Het gaat om titels waarvoor wel geld is gereserveerd, maar waarvoor geen enkele uitvoerend kunstenaar bekend is of uitkering aan deze kunstenaars onmogelijk is gebleken.

Aangeslotenenvergadering 2018

Een korte terugblik

Maandag 6 mei vond de Vergadering van Aangeslotenen plaats in TivoliVredenburg in Utrecht. In de vergadering legden de Raad van Aangeslotenen en het bestuur van Sena verantwoording af over het gevoerde beleid en werden de jaarcijfers toegelicht. De gefactureerde licentie-inkomsten bedroegen in 2018 € 69,7 miljoen; een groei van 3,3% ten opzichte van 2017. Ook de ontvangen licentie-inkomsten stegen, namelijk met 4,6% naar € 70,4 miljoen. De bruto doorbetaling aan rechthebbenden bedroeg € 67,9 miljoen, een groei van 15,4% ten opzichte van 2017. Deze toename werd mede veroorzaakt door het betalen van een grote hoeveelheid relatief kleine bedragen over de jaren 2015 tot en met 2017. Daarnaast is er een groter aandeel in de gefactureerde licentie-inkomsten uit 2018 verleden jaar al doorbetaald.

Sena Nieuws

STEMMING GOUDEN EN ZILVEREN NOTEKRAKER 2019

Medio juni zijn de genomineerden voor de Gouden en Zilveren Nutekramer bekendgemaakt. Aangesloten van Sena kunnen tot en met 7 juli op hun favoriet stemmen via www.goudennotekraker.nl. De prijzen worden op 24 september uitgereikt in Paradiso. Ook wordt er voor de tweede keer een *Humble Hero Award* uitgereikt waarmee een invloedrijke sessiemuzikant in het zonnetje wordt gezet. Daarnaast wordt het honderdjarig bestaan van de Ntb gevierd.

**GOUDEN
NOTEKRAKER**

De Gouden Nutekramer was van 1974 tot 2000 de muziekprijs van muzikantenvakbond Ntb. Musici van de vakgroep lichte muziek eerden hiermee collega's vanwege 'bijzondere verdiensten voor de live muziek in Nederland'. Onder meer Jan Akkermans, Blöf, New Cool Collective, Harry Bannink en het Metropole Orkest sleepten een

Nutekramer in de wacht. Na een adempauze van 2000 tot en met 2006, werd de Oscarachtige prijs in 2007 door Sena (naburige rechten muzikanten) en NORMA (naburige rechten acteurs) voortgezet in de disciplines muziek en televisie. Op verzoek van diverse artiesten kwam daar in 2015 de Zilveren Nutekramer bij, een aanmoed-

gingsprijs voor nieuw en aanstormend talent. Sinds verleden jaar is Sena de enige organisator van de Nutekramerprijs, die daarmee terug is bij de oorspronkelijke opzet: een onderscheiding van muzikanten vóór muzikanten. De Nutekramer-winnaars ontvangen € 5000 uit het Sena Performers Muziekproductiefonds.

Humble Hero Award

Sessiemuzikanten hebben een belangrijke rol gespeeld in het ontstaan en de ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek maar staan nooit in de spotlights. Tijdens de uitreikingen van de Gouden en Zilveren Nutekramer zal aan één van de meest invloedrijke sessiemusici een *Humble Hero Award* worden uitgereikt. De prijs is een initiatief van Dutch Performers House dat samen met producenten Corine

Haitjema verantwoordelijk is voor het streamingprogramma 'Humble Heroes'. Daar zijn sessiemusici voor even hoofd-artiest. Zij vertellen over hun vak en spelen live een aantal muziekstukken naar eigen keuze. Je kunt de filmpjes bekijken via: dutchperformershouse.nl. De eerste *Humble Hero Award* werd vorig jaar toegekend aan bassist, componist en producer Michel van Schie.

Ntb bestaat 100 jaar

De Ntb (de Nederlandse Toonkunstenaarsbond) is de grootste en oudste Nederlandse vakbond voor muzikanten en muzikauteurs en verenigt ruim 3500 musici in alle genres. De vakbond werd in 1919 opgericht en viert dit jaar haar 100ste verjaardag.

Het jubileum wordt luister bijgezet met een viering in Paradiso. De Ntb was onder meer oprichter van rechtenorganisaties Sena en NORMA, initiatiefnemer van de Gouden Nutekramer en is vertegenwoordigd in de besturen van onder meer Stichting

de Thuis kopie, Leenrecht, Sena en NORMA. Sinds 1 juni 2018 is de Ntb gefuseerd met de Kunstenbond. De Ntb blijft binnen de nieuwe organisatie bestaan als vakgroep Muziek en handhaaft daarbij haar naam. Zie ook www.ntb.nl.

Uitnodiging

We nodigen de Sena-aangeslotenen graag uit voor de uitreiking en het feest in Paradiso. Deze feestelijke avond, gepresenteerd door Eric Corton en met een schitterend live-programma, wil je niet missen. En natuurlijk nodigen we

je ook uit om te stemmen! De stemming onder collega-musici is in beide categorieën doorslaggevend! De tweede en beslissende stemmingsronde loopt tot en met 7 juli. Je kunt je stem uitbrengen via www.goudennotekraker.nl.

De 3 door de vakgenoten
gekozen genomineerden
voor de Gouden Nutekramer

foto: Jonathan Herman

Benjamin Herman

foto: Silvia Boschero

MY BABY

foto: Set Vexy

DI-RECT

De 3 door de vakgenoten
gekozen genomineerden
voor de Zilveren Nutekramer

foto: Anne-Marie Kok

Jeangu Macrooy

foto: Naomie Laan

Thijs Boontjes

foto: Eddo Hartmann

Luwten

Stem via www.goudennotekraker.nl

ESTHER APITULEY (61) IS ALTVIOLISTE EN VERLEGGER VAN GRENZEN

HOE COMBINEER JE AL JE VERSCHILLENDE TALENTEN?

"Het is al heel lang mijn missie om klasieke muziek voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk te maken, dus ik doe heel veel. Kleinere projecten, zoals met filosofe Stine Jensen, veel crossover met andere disciplines zoals theater, dans en andere muzieksoorten. Ik ben een openbreker, een confrontatie-zoeker; na een serie crossover-concerten in Het Concertgebouw ontdekte ik dat daar vooral het bestaande concertgebouwpubliek op afkwam. Dus ging ik het theater in; als nieuw publiek niet naar mij komt, dan kom ik hun kant wel op. Ik heb net de voorstelling *Bach en Bleekwater* gespeeld in de theaters. Over een schoonmaakster die nog niet weg is terwijl het concert al begint. Er is niet echt een samenvattend woord voor die voorstelling; het is een theatraal concert, een concert met theater."

NOG NIEUWE PLANNEN?

"Vanaf september speel ik twintig theaterconcerten met acteur/trompettist Hans Dagelet en pianist/acteur Christiaan van Kuijvenhoven, onder de titel *Kabbarett*

Dapltulet. Een absurdistisch programma. Daarna volgt mijn derde theaterconcert *Beethoven, Lost in Silence*, dat moet volgend voorjaar uitkomen. Ter voorbereiding van dat project zit ik om de drie weken met een denktank om de tafel, onder andere met doven. Beethoven werd vanaf zijn zevenentwintigste steeds dover en ik vind die combinatie van muziek en doofheid fascinerend. Doven hebben andere zintuigen – zoals het visuele – veel meer ontwikkeld, ze luisteren met hun ogen, ze voelen lage trillingen, ze kijken naar de bewegingen van de musici. Daarom doet er in deze voorstelling ook een gebarendanser mee. Voor mij weer een heel ander soort crossover, naar een wereld die ik tot nu toe niet kende."

IS DEZE MANIER VAN WERKEN IDEEAAL?

"Mijn projecten staan en vallen bij subsidie, dat is soms lastig. We verzinnen plannen, regelen muzikanten, een theater en acteurs en verkopen zelfs de voorstelling vóórdat we weten of we genoeg subsidie krijgen om de productie ook daadwerkelijk te kunnen maken. Vierjarige subsidies voor zzp'ers als ik, dát zou ideaal zijn, dan heb je meer ontwikkelvrijheid."

LUKT HET OM ROND TE KOMEN VAN DE MUZIEK?

"Niet altijd, maar als het echt niet meer gaat, wil ik wel anoniem onder het Rijks-

museum spelen. En gelukkig heb ik een man die soms heel goed verdient."

HOE DENK JE OVER NABURIG RECHT? HEB JE ER OOK WAT AAN?

"Mijn cd's zijn op het moment uitverkocht, maar mijn muziek wordt soms gedraaid. Dus ik verdien aan naburige rechten en ben blij dat het bestaat."

WAAR LOOP JE TEGENAAN?

"Die vraag kun je op heel veel manieren bekijken. Maar als je echt doet wat je wilt, vallen de meeste barrières weg. Die worden dan gewoon onderdeel van het pad dat je gekozen hebt. Het klinkt cliché, maar muziek maken is voor mij investeren in wat ik het liefste doe en daardoor voel ik me rijk."

WAT IS JE GEHEIM?

"Ik heb vertrouwen in het leven. De

HOE DOET ZE HET?

HOOGSTE JAAROMZET:

- € 50.000 á € 60.000 (dat is lang geleden, toen ik ook nog veel klussen voor het geld deed).

LAAGSTE JAAROMZET:

- € 25.000 á € 30.000.

MUZIKANTENKOSTEN:

"Snaren, soms een nieuwe strijkstok, een paar jaar geleden kocht ik een nieuwe altviol. Kleding, de masseur, de fysio, Feldenkrais – dat is kennis van de anatomie van het lichaam –, tennissen, mensen ontmoeten en nieuwe plannen verzinnen; welbeschouwd is alles wat geld kost een muziekpost."

GROOTSTE UITSPATTING DIT JAAR:

"Ik ben net terug uit New York waar we de Engelse versie van *Bach en Bleech* met veel succes hebben gespeeld. De weg ernaartoe was best duur. Vooral het aanvragen van het werkvisum voor Amerika viel niet mee. Eerst vroeg het theater daar het verkeerde visum aan – kosten € 2500. Die aanvraag werd afgewezen omdat de regels sinds Trump zijn veranderd. Daar zijn we tegen in beroep gegaan – wat ook heel veel geld kost – en toen moesten we dus nog een andere aanvraag doen. Toen was het hopen dat ik die stempel nog op tijd in mijn paspoort had, maar dat is gelukt, hoera."

<https://www.estherapituley.com/>

tegenslagen die iedereen krijgt kunnen hard aankomen, maar ik vertrouw er altijd vrij snel op dat het weer goed komt. Ik ben me bewust van de luxepositie waarin ik me bevind. In Nederland overleef je altijd. Misschien niet altijd op de manier die je zou willen, maar je sterft niet van de honger. Dat ik hier kunstenaar mag zijn en creatief kan werken en inmiddels ben

aangeland op een plek waar ik geen inhoudelijke concessies meer hoeft te doen; dat vind ik een groot goed."

WAAR DOE JE HET VOOR?

"Als je muziek maakt, kom je in een andere wereld terecht. In de muziek zijn er geen filters, het gaat rechtstreeks naar de krochten van je ziel. Ik zie de krochten

van de ziel alsof dat een wereld is, een magisch gebied. Daar wil ik steeds naartoe, naar dat gebied, maar dat kun je niet dwingen, niet forceren. Dat overkomt je. Het gevoel van gelukzaligheid. Dat maakt muziek maken verslavend. Het overkomt je niet altijd, maar als alles klopt, de sfeer, de klankkleur, het samenspielen, en als dat één wordt. Ja dan ..."

Door Jowi Schmitz Foto: Minke Faber

DE WAARDE VAN MUZIEK

Elke winkel heeft een eigen publiek en een eigen sfeer. Die sfeer wordt mede bepaald door het interieur, de bediening – en vaak ook door de muziek. Performers Magazine praat met Scott Bravenboer van pretpark Walibi Holland in Biddinghuizen.

Door Jimmy Tigges
Foto: Minke Faber

“Spectaculairder dan ooit,” jubelde Walibi Holland in 2015 over de vernieuwde topattractie *Speed of Sound*. In de rollercoaster maakte je vanaf nu dé muzikale rit van je leven. Het passagierstreintje was van muziek aan boord voorzien, een noviteit in het achtbaanwezen. ‘Buckle up, it’s a thrill ride!’ brult sindsdien een opgewonden stem door de beat heen, als de 104 seconden durende rit, inclusief loopings en boomerang, gaat beginnen.

“We wilden het wat stoerder maken,” vertelt parkmuziekverzorger Scott Bravenboer, die dj/producer Randy van Velde een nieuwe soundtrack liet vervaardigen, ft dj Jurab. De opzweepende house verving het lieflijke deuntje *Hello World*. Bravenboer: “*Thrill Ride* is in vijf tracks opgedeeld, voor elk deel van de rit een andere. De laatste heeft bijvoorbeeld een iets steviger beat, om het finalegevoel te benadrukken. Sensoren in de baan geven een tikje als de volgende track moet starten. Als opwarmer hoor je in de wachtrij de *extended version* van zeven minuten.”

De belangrijke rol van muziek in het park begint al in ‘Mainstreet’, direct

na de entree. Hier klinkt random Top 40-muziek en EDM: electronic dance music. “De muziek past zich aan gedurende de dag. Hoe drukker, hoe hoger het volume en hoe warmer, hoe zomerser de muziek. Elk themagebied in het park heeft zijn eigen stijl, op rustplekken klinkt de muziek zacht. De soundtracks van de attracties stel ik samen uit een enorme database. Als het te complex wordt, besteden we het uit aan AV Syncworks, specialisten in sound design en show control.”

In het nieuwe themagebied *Wilderness* krijgt de natuur de vrije loop. “Hier hoor je veel deephouse, voor een chill, relaxt, los festivalsfeertje. Ook als je daar niet van houdt, klopt het toch voor je gevoel. Omgeving, sfeer en muziek matchen met elkaar.” In dit gebied wordt rond 1 juli de *Untamed* geopend, Europa’s eerste hybride achtbaan: een houten constructie met stalen rails. Als je op de rode knop in de bouwschutting drukt, hoor je alvast de harde drumgeluiden die horen bij het vertrekkende treintje. “Zoiets voegt iets toe aan de beleving,” zegt Bravenboer, “en die beleving maakt het bijzonder. Voor onderweg zijn boxen aan de constructie gemonteerd. In de wachtrij staan extra grote speakers, met veel diepte. Er zit veel bas in en die voel je echt, geluidskwaliteit vinden wij belangrijk.”

De soundtrack van *Space Shot*, een lancering recht omhoog, begint met een countdown door een virtuele vluchtleider. De onderliggende klanken versterken het gevoel van een raketlancering. “Dromerig, zweverig. Als de muziek begint denk je automatisch: ‘O, de raket gaat de lucht in.’”

Door het themagebied *Exotique* stroomt de wildwaterrivier *Rio Grande*. Uit boxen op de oever klinken verschillende soundtracks, gebaseerd op een vast, opwindende ritme. “Steeds dezelfde beat. Waar de baan wilder wordt, zeg maar het stuk waar je echt zeiknat wordt, zijn meer instrumenten toegevoegd.” Regelmatig wordt de muziek onderbroken door waarschuwingen in drie talen om vooral in je bootje te blijven zitten. Veiligheid voorop.

De spectaculaire rit in *Goliath* wordt begeleid door epische filmsounds. “Lekker bombastisch, dat versterkt het gevoel van grootsheid. *Goliath* is 46,8 meter hoog, je raast onder een hoek van zeventig graden met 106 kilometer per uur over de baan. De muziek klopt met wat je ziet. Afwisselend bombastische en rustige stukken, in een loop van drie kwartier.” De muziek van *Goliath* en *Space Shot* hoort hij zelf graag, “maar gillende mensen in de achtbaan, dan blijft toch eigenlijk het leukste.”

**‘HOE DRUKKER,
HOE HOGER HET VOLUME
EN HOE WARMER,
HOE ZOMERSER DE
MUZIEK’**

PRETPARK WALIBI IN BIDDINGHUIZEN

REFLECTIES

STRIJD

‘We’ wonnen in mei het Eurovisie Songfestival. Goed voor ons saamhorigheidsgevoel, zoals de prestaties van Ajax dat dit jaar waren en zoals internationale sportprestaties dat vaak zijn. Zoals internationale erkenning van cultuurproducten goed is voor het imago en het zelfbeeld van een land. Felicitaties daarom ook hier aan Duncan Laurence en zijn team, aan AvroTros, aan Cornald Maas en aan songfestival-minnend Nederland.

Door Erwin Angad-Gaur Illustratie: Robert Swart

Uiteraard is in ons land saamhorigheid van korte duur; al spoedig brak de strijd uit over welke stad volgend jaar gastheer zal mogen zijn van het evenement. Ook ik volgde met meer dan gebruikelijke belangstelling de aanloop en nasleep van het Songfestival dit jaar. ‘We’ konden gaan winnen tenslotte. De bookmakers gaven ‘ons’ steeds hogere kansen. En de discussies waren daardoor feller dan gebruikelijk. De discussie of een Songfestival in Israël georganiseerd mocht worden werd door sommigen fel gevoerd. Ook was er de gebruikelijke discussie over de vraag of cultuur zich leent voor een wedstrijd.

3voor12-journalist Atze de Vrieze voerde op Twitter de discussie: “Je hoort wel eens mensen geïrriteerd uitroepen: muziek is geen wedstrijd. Onzin natuurlijk. Muziek is altijd een wedstrijd geweest.” De antwoorden liepen uiteen. Pim van de Werken antwoordde: “Een groot gedeelte van de muziekindustrie is wel een wedstrijd. Een paarderace om precies te zijn. De artiesten zijn de paarden.” Tom van

Beek relativeerde: “Muziek zelf niet. Succes wel.”

CONCURRENTIESTRIJD

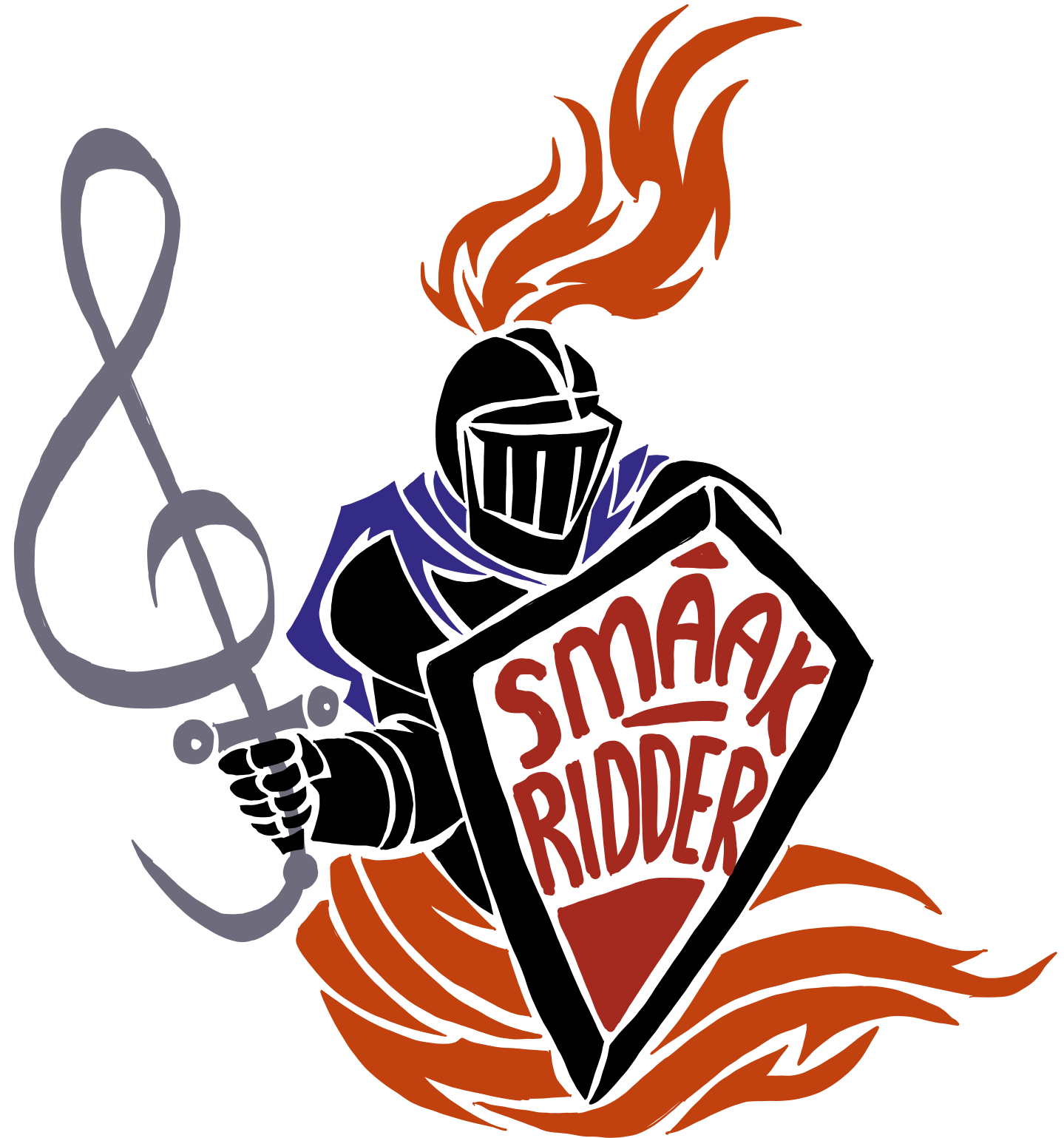
Zoals ik ook in mijn vorige *Reflecties* bedoelde weer te geven: uiteraard is er een strijd binnen de muziek, een strijd waarin iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. Los van morele zwart-wituitdrukkingen en duidingen en los van de door de jaren heen verschillende uitingen ervan, is het een strijd op vele fronten. De artistieke strijd om het ‘smaakoordeel’ bijvoorbeeld. Door vele sociologen beschreven: in de culturele markt heerst altijd ‘smaakonzekerheid’, omdat elke culturele wereld zich ontwikkelt. Welke ontwikkelingen succesvol zullen zijn en welke niet, is onderdeel van een dagelijkse ‘strijd’.

Ook is er de simpele strijd om prominentie: zoals kunsteconoom en beeldend kunstenaar Hans Abbing ooit beschreef (in *Een Economie van de Kunsten*): ‘Er is nu eenmaal een beperkte ‘sterrencapaciteit.’ ‘Het publiek kan maar een beperkt aantal sterren

aan. (...) Als ik persoonlijk enthousiast ben over het werk van een volstrekt onbekende collega, zal dit hem geen roem of rijkdom brengen. Wat hij nodig heeft is een door meerdere mensen ervaren en tegelijk beleden bewondering. Het mogen verschillende groepen zijn die onderling weinig van elkaar weten (...) maar een groep ‘bewonderaars’ is noodzakelijk. Bewonderen kost tijd en energie. Daardoor is het aantal plaatsen aan de top in de kunsten (...) beperkt, hoewel het in de tijd en per richting kan variëren. (...) De concurrentiestrijd die hieruit voortvloeit kunnen we overal om ons heen, en vooral via de media, waarnemen. Deze strijd wordt soms met een lokaas aangewakkerd en gebruikt voor de publiciteitsdoeleinden van anderen.’ (Met het laatste doelt Abbing op adverteerders en organisatoren van prijzen en talentenshow’s, de AKO Literatuurprijs, maar ook, vertaald naar het nu en naar de muziek, op de John de Mollen van deze wereld, op *X Factor*, *The Voice of Holland* en *Idols*, op het Songfestival misschien ook, of op bijvoorbeeld de YouTube’s en de Facebooks en andere media, die graag zonder, of tegen een zo laag mogelijke vergoeding, van het werk van auteurs en artiesten willen blijven profiteren.)

Toch is de muziek bijzonder: meer

‘MEER NOG DAN IN ANDERE CULTURELE SECTOREN, MOETEN MUSICI, UIT DE AARD VAN HUN VAK, SAMENWERKEN’

nog dan in andere culturele sectoren, anders dan bijvoorbeeld schrijvers of beeldend kunstenaars, moeten musici, uit de aard van hun vak, samenwerken. Met elkaar op het podium en in de studio, met de media en producenten, met wie zij zowel een partnership hebben als een wezenlijk verschil in belang. Een verschil in belang in de verdeling van opbrengsten, maar

soms ook door het nastreven van verschillende doelen, met verschillende prioriteiten. De wereld is niet eendimensionaal en de muziekwereld al zeker niet. Een louter economische neoliberale kijk op de muziekwereld is te smal. De liefde voor de muziek zelf verbindt evenzeer als de economische, sociale en de eigen artistieke belangen verdelen. We kunnen en willen niet

zonder elkaar, maar zonder onnodig te romantiseren. Verschil in belang bestaat, de strijd tussen belangen, binnen Sena, binnen Buma, tussen genres, tussen verschillende stromingen, binnen de media, aan de onderhandelingstafel en zelfs op hetzelfde podium, zal altijd bestaan. De samenwerking ook. Om de muziek zelf. Want dat blijft wat ons verbindt.

JazzyBit foto: Nico Brons

SENA PERFORMERS INTERNATIONAL
JAZZ LAUREATE FESTIVAL

KNETTERGOEIE MUZIEK UIT DE HELE WERELD

Exceptioneel jazztalent uit alle windstreken aan internationale exposure en contacten helpen. Dat is de gedachte achter het Sena Performers International Jazz Laureate Festival, de groeibriljant van het in mei gehouden Amersfoort Jazz-festival. Door Jimmy Tigges

Het laureatenonderdeel werd in 2017 geïntroduceerd op initiatief van JazzNL, Sena Performers en de Ntb. Festivaldirecties uit de hele wereld dragen finalisten uit muziekcompetities voor, om zich tijdens Amersfoort Jazz te presenteren aan een internationaal netwerk. "Niet in de vorm van een showcase, maar van een volledig concert en voor een nette gage," benadrukt algeheel festivaldirecteur en JazzNL-bestuurslid, Alexander Beets. Dankzij de aan het festival gekoppelde World Jazz Conference presenteren de elf uitverkoren laureaten in Amersfoort zich aan 45 internationale festivaldelegaties en boekers. "Die merken dat er knettergoeie muziek wordt gemaakt door artiesten die ze niet kennen," verduidelijkt Beets. "Het is leuk te ontdekken dat jazz in Thailand zich heel anders ontwikkelt dan jazz in Zuid-Afrika of Australië. De optredens doen recht aan hoe daar muziek gemaakt wordt. We willen niet de Nederlandse visie opdringen van 'zo moet het'."

DIVERSITEIT

Het AJF zelf droeg als laureaat drummer Sun-Mi Hong voor, winnaar van de Dutch Jazz Competition. Ze vindt het grappig dat zij als geboren Zuid-Koreaanse, die in Amsterdam afstudeerde, ook aan haar geboorteland wordt gepresenteerd als 'very talented Dutch jazzmusician'. "Dit is een geweldige kans om jezelf te promoten," zegt ze. Ze is vereerd. En dan siert haar foto ook nog de programmagids. "I'm so thankful." Al vóór haar imponerende concert met haar Quintet in een volgepakt café heeft ze enkele buitenlandse optredens aangeboden gekregen. Diezelfde avond dwingt een overenthousiast publiek in een belendende zaal een toegift af van het Dmitry Ilugin Trio. Het Moskouse drielal (piano, dubbele bas, drums) maakt indruk met filmische muziek, waarin stormachtige en windstille stukken elkaar evenwichtig afwisselen. De solo's van drummer Peter Ivshin – wat een souplesse – zijn composities op zich.

Van een geheel andere orde (de diver-

KLASSIEK

Door Guido van Oorschot
Foto: Hans van der Woerd

Wat adviseer je een jonge, begaafde pianist die op punt van afstuderen staat en die zijn plaats zoekt op de overvolle klassieke-muziekmarkt? Zich in de kijker spelen op concoursen? Zich specialiseren in hip repertoire dat scoort bij *De Wereld Draait Door*? In elk geval zeg je niet: maak eens een cd met nichemuziek, bijvoorbeeld van de 19de-eeuwse gigant Richard Wagner, met fragmenten uit opera's als *Tannhäuser* en *Parsifal*, bewerkt voor piano solo. Toch is dat precies wat Camiel Boomsma in 2015 deed. En het onwaarschijnlijke gebeurde: zijn debuut-cd sloeg aan. Vier sterren in *de Volkskrant*. Een stipendium uit Bayreuth, het Wagnerbolwerk in Zuid-Duitsland. Plus publiek dat haarfijn aanvoelde dat hier een pianist speelde die zijn eigen kompas volgde. Die zich niet afvroeg welke muziek in de smaak zou vallen, maar koos voor de klanken die in zijn innerlijk resoneerden.

BINNENKANTMUZIEK

“Achteraf was het een gezond staaltje bluf,” zegt Boomsma (28). “Ik dook in Wagner zonder me een seconde bezig te houden met de respons. Het heeft me gesterkt in de overtuiging dat ik mijn intuïtie kan vertrouwen.”

Naar Boomsma's pianospel luisteren is binnentreden in een wereld van mijmering en filosofie. Het is alsof Wagner zelf achter de vleugel kruipt en de binnenkant van zijn ziel verkent. Boomsma heeft er een Engelse uitdrukking voor: *the innermost side*. “De onbenoembare kern, voor mij is dat de essentie van kunstenaarschap. Je vindt hem bij componisten als Wagner en Schubert, maar ook bij Chopin en Liszt. Aan de ene kant klinkt hun muziek zeer persoonlijk, aan de andere kant spreekt ze iedereen aan. Ze verbinden het individuele en universele.”

The innermost side is ook de titel van een documentaire die Boomsma met crowdfunding wist te financieren. De film bestaat uit korte gesprekken over het ‘allerbinnenste’ die hij heeft gevoerd met kunstenaars als acteur Huub Stapel, beeldend kunstenaar Steven Aalders en componist Joey Roukens. “Ik heb ze gekozen omdat ik verwantschap vermoed. In een paar minuten vertellen ze iets over hun artistieke keuzes, noem het een ode aan de diepgang.” Boomsma verspreidt de documentaire dit najaar via social media, gelinkt aan een cd en concerten met muziek van Chopin en Liszt.

KUNSTMERK

Intussen heeft hij moeite met een wereld waarin een musicus zichzelf moet neerzetten als een merk. “Voor mij is muziek eerder een proces dan een product. Ik wil oprecht laten zien waar ik als kunstenaar sta. Daar hoort een zekere kwetsbaarheid bij. Ik heb gemerkt dat het een kwaliteit oplevert die het publiek waardeert.” Camiel Boomsma verdient voldoende, ondanks recente berichten over onderbetaalde zzp'ers in de klassieke muziek. “Natuurlijk heb ik niet elke maand hetzelfde inkomen, maar ik ben tevreden en optimistisch. Artistiek en financieel zet ik stappen in de goede richting. Waar ik wil uitkomen, kan ik niet onder woorden brengen. De toekomst laat zich niet forceren, los van betrokken zijn en hard werken.”

ODE AAN DE DIEPGANG

In het drukke circuit van klassieke pianisten volgt Camiel Boomsma zijn eigen koers. Bij hem geen show en spektakel, maar concentratie en filosofie.

Vanaf 2021 moeten alle culturele instellingen die subsidie van de rijksoverheid ontvangen voldoen aan de Fair Practice Code Cultuur. Deze richtlijn zal een grote impact hebben op de cultuursector. Peter van den Bunder is collectieve belangenbehartiger bij de Kunstenbond/Ntb en al jaren aan het lobbyen voor een fatsoenlijke beloning van podiumkunstenars. De Kunstenbond heeft een meldpunt Unfair Practice en publiceerde onlangs een zwartboek met een overzicht van schrijnende praktijkvoorbeelden. Door Anita Verheggen foto: Judith van Tartwijk

Peter van den Bunder foto: Floor van der Eerden

‘Als je een Fair Practice wilt moet je er ook naar handelen’

Wat viel je op toen je het boekje las?

“Het valt op hoe hardnekkig en institutioneel het gedrag van opdrachtgevers is om musici weinig tot niets te betalen en hoe weinig weerbaar de laatsten zijn om dat te stoppen. Dat snap ik wel want de positie van musici is heel kwetsbaar. Alleen de hele grote namen of mensen die niets meer te verliezen hebben kunnen het zich permitteren om daar wat over te zeggen. Voor de meeste musici is het niet te doen omdat je meteen je reputatie en je werk op het spel zet. Daarom verandert de situatie niet zo snel. De mensen die het zwartboek lezen begrijpen het, maar er is ook ongemak. Want als je een Fair Practice wilt zul je er ook naar moeten handelen. Minister Van Engelshoven (OCW) heeft een beleidsbrief gepresenteerd met goede uitgangspunten maar de vertaalslag naar de praktijk wordt de hamvraag. Zo’n zwartboek laat heel scherp zien hoe de praktijk nu is en dat we nog een lange weg te gaan hebben.”

Welke uitgangspunten bieden het meeste houvast?

“De minister stelt Fair Practice als norm waar je aan moet voldoen. Een podium of andere cultuurinstelling moet de cao en andere afspraken met de bonden ook echt begroten in een subsidieaanvraag. Het is een knock-out criterium: als je er niet aan voldoet verspeel je je recht op subsidie. De minister wil dat er collectieve

onderhandelingen komen. Belangrijk omdat je daar de kwetsbaarheid van de individuele artiest mee weghaalt. Opdrachtgevers moeten niet eenzijdig regelingen dicteren, er moet ruimte zijn om met vertegenwoordigers van artiesten te onderhandelen en afspraken te maken. Podia zijn niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen werknemers en zzp’ers, maar ook voor de bands die ze boeken als opdrachtgever. Het is veel breder dan een cao voor je eigen bedrijf.”

Musici hebben soms een dubbelrol: bijvoorbeeld als producer of opdrachtgever. Dat maakt de toepassing van een Fair Practice Code ingewikkeld...

“Iedereen probeert het geldgebrek van zich af te wentelen naar de zwakste schakel. De makers zijn daar meestal de dupe van. Maar als iedereen Fair Practice toepast maakt het niet zoveel meer uit welke rol je hebt. Als we elkaar netjes behandelen en fatsoenlijk betalen is die roldiversiteit geen probleem. Er moet natuurlijk wel extra geld naar cultuur. De minister wil investeren in cultuur en heeft flinke ambities maar te weinig middelen. Het is nu aan de Tweede Kamer en het publiek om ervoor te zorgen dat die ambities kunnen worden gerealiseerd.”

Meld je schrijnende praktijkvoorbeelden via: www.unfairpractice.nl

COLUMN HENK WESTBROEK

DE STRIJD OM DE KRUIMELS GAAT LOSBARSTEN

Van alle groepen mensen die beklagenswaardig zijn – zoals afstammelingen van slaven, klimaatsceptici en mensen die een venijnig filmpje van de SP geestig vinden – is de kaste van columnisten met kop en schouders het meest beklagenswaardig. Met de regemaat van het bioritme en briljant beargumenteerd schrijven zij de waarheid op. Dat Donald Trump er beter aan zou doen om iets anders te willen, dat Vladimir Poetin er veel beter aan zou doen om af te treden – om maar eens twee herkenbare voorbeelden te geven. Om daarna – ondanks het onweerlegbare gelijk – nul keer serieus genomen te worden. Omdat de Donald om je schaterlacht en Vladimir inwendig op je spuugt. Vindt u het gek dat van de 11219 Nederlandse columnisten ruim 84 procent op het randje van een burn-out balanceert? En dat die 9424 zielenpieten net niet het ravijn in duikelen omdat hier geestelijke ondersteuning in de bekwame handen van zielzorgers, therapeuten en psychiaters gelegd kan worden; mits de zorgverzekering dat toestaat.

Toen ik dan ook in mijn vorige bijdrage aan dit magazine beargumenteerde dat de EU een stupide beslissing dreigde te nemen. Door wetgeving voor te stellen die het stelen en transporteren van auteursrechtelijk beschermde werken van kunstzinnige aard – zoals foto’s, films, boeken en muziek – aan banden legt. En dat wetsartikel – hoe stom kun je zijn – artikel 13 te noemen.

Het ongeluksgetal der ongeluksgetallen immers. Toen maakte ik me op voor mijn wekelijkse bezoek aan de psychiater.

Een maand later kon ik dat bezoek annuleren want het Europarlement had naar me geluisterd. Door wetsartikel 13 op het nippertje om te dopen tot artikel 17. Dat wetsartikel werd aangenomen in het Europees parlement omdat de honderden miljoenen kostende lobby van YouTube en Facebook nét niet genoeg Europarlementariërs over de streep haalde. Van de Nederlandse Europarlementariërs kozen trouwens alleen die van het CDA de goede kant. De SP en de CU stemden neutraal en de rest van onze Nederlandse parlementariërs vond het uit naam van de internetvrijheid acceptabel dat diefstal zou blijven bestaan. Hun opvatting werd inhoudelijk gevoed door Bits of Freedom, wat een organisatie is die royaal gesponsord wordt door de KPN. Want de KPN is voor internetvrijheid. Zoals de vrijheid om uw computer van spionerende cookies te voorzien. Zodat aan belangstellenden het weetje te verkopen is dat u een artikel over witte portlas en even later op een andere site zuurvrije dildo’s in de hogere prijsklasse bekeek. Nou ja, artikel 17 werd dus aangenomen. Maar omdat bij Europarle-

mentariërs van links en van rechts de motivatie ontbreekt om kunstenaars een fatsoenlijke boterham te laten verdienen, kwam niemand op het idee om voor te schrijven welk percentage van de Facebook- en YouTube-heffing voor de kunstenaars zijn moet. Wat wél bedacht werd? Dat nationale regeringen de vergoeding voor thuiskopie – die onlangs volledig naar de muziek-auteurs moest gaan op basis van een uitspraak van het Europese hof – weer als vanouds ook aan de uitgevers kunnen geven. Welke kruimels zullen dan wel extra op het bord van de kunstenaars komen? Daar gaat keihard om gevochten worden. Het schijnt dat de muziekproducenten de strijd ingaan met de onverbiddelijke logica dat 17 – 13 gewoon 4 is. En dat muziekproducenten derhalve op logische gronden 96 procent van alle muziekinkomsten toekomt.

‘VINDT U HET GEK DAT VAN DE 11219 NEDERLANDSE COLUMNISTEN RUIM 84 PROCENT OP HET RANDJE VAN EEN BURN-OUT BALANCEERT?’

KOORBIËNNALE
28 JUNI T/M 7 JULI
HAARLEM, AMSTERDAM

**AMSTERDAM
ROOTS**
2 T/M 10 JULI
AMSTERDAM

WONDERFEEL
19 T/M 21 JULI
'S GRAVELAND

**SENA PERFORMERS
PODIUM OP DE
UITMARKT**
24 AUGUSTUS
AMSTERDAM

ZOMERJAZZFJETSTOUR
31 AUGUSTUS
REITDIEPDAL GRONINGEN

Het klopt
Achter mijn hart
Diep in mijn keel
Het klopt
Het klopt
Achter mijn hart
Diep in mijn keel

Ik blijf niet stil
Ga niet zitten
Laat van me horen
Zolang het kan

UIT: *HET KLOPT* (NOG NIET UITGEBRACHT)